
Vergaderjaar 2007–2008

---

31 444 IIA

Jaarverslag en slotwet Staten-Generaal 2007

Nr. 2

**RAPPORT BIJ HET JAARVERSLAG 2007 VAN DE STATEN-
GENERAAL (IIA)**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 21 mei 2008

Hierbij bieden wij u aan het op 8 mei 2008 door ons vastgestelde «Rapport bij het Jaarverslag 2007 van de Staten-Generaal (IIA)».

Algemene Rekenkamer

drs. Saskia J. Stuiveling,
president

Jhr. mr. W.M. de Brauw,
secretaris

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Over de Staten-Generaal	5
1.2	Over dit onderzoek	5
2	Oordelen Algemene Rekenkamer over het jaarverslag	7
2.1	Oordeel over de financiële informatie	7
2.2	Oordeel over de saldibalans en toelichting	7
2.3	Oordeel over de informatie over de bedrijfsvoering	8
3	Bedrijfsvoering	9
3.1	Oordeel over het financieel beheer en materieelbeheer	9
3.2	Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering	9
3.2.1	Administratieve organisatie en maatregelen van interne controle	9
3.2.2	Inkoopbeheer, inclusief Europese aanbestedingen	9
3.2.3	Informatie over ICT-projecten in het jaarverslag	10
4	Reactie minister	12
Bijlage 1	Overzicht fouten en onzekerheden in de financiële informatie in het Jaarverslag 2007 van de Staten-Generaal	13
Bijlage 2	Gebruikte afkortingen	19
Bijlage 3	Verklarende woordenlijst	20

1 INLEIDING

In dit rapport vindt u de oordelen en de belangrijkste bevindingen van ons rechtmatigheidsonderzoek bij de Staten-Generaal. Hieronder geven we eerst een beschrijving van de Staten-Generaal en gaan we in op onze onderzoeksaanpak en wijze van rapporteren. In hoofdstuk 2 presenteren wij vervolgens onze oordelen over het Jaarverslag 2007 van de Staten-Generaal. In hoofdstuk 3 gaan wij in op de bedrijfsvoering en in hoofdstuk 4 staat de reactie van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

1.1 Over de Staten-Generaal

Wij rapporteren per begrotingshoofdstuk over de resultaten van ons onderzoek. In totaal zijn er 26 begrotingshoofdstukken. Dit rapport gaat over begrotingshoofdstuk IIA: de Staten-Generaal.

De Eerste Kamer van de Staten-Generaal toetst onder meer wetgeving op kwaliteit en controleert het regeringsbeleid. De Tweede Kamer van de Staten-Generaal controleert de regering en is belast met (mede) wetgeving.

De jaarrekening in het jaarverslag van de Staten-Generaal is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Eerste en Tweede Kamer en de minister van BZK.

In de praktijk zijn de Staten-Generaal zelfstandig in de besteding van hun budget.

In onderstaand overzicht geven wij een beschrijving van de Staten-Generaal aan de hand van een aantal kengetallen.

Overzicht Staten-Generaal in kengetallen over 2007

Totaal verplichtingen	€ 131,3 miljoen
Totaal uitgaven	€ 131,6 miljoen
Totaal ontvangsten	€ 4,2 miljoen
Voorschotten	€ 60,1 miljoen
Aantal begrotingsartikelen	5
Aantal leden Eerste Kamer (fte's)	75
Omvang ambtelijke apparaat Eerste Kamer (fte's)	47
Aantal leden Tweede Kamer	150
Omvang ambtelijk apparaat	547

Bron: Jaarverslag 2007 Staten-Generaal (IIA).

Bron aantallen fulltime equivalent (fte's): Sociaal Jaarverslag Rijk 2007.

1.2 Over dit onderzoek

De Algemene Rekenkamer doet jaarlijks rechtmatigheidsonderzoek bij de rijksoverheid. Dit doen wij door na te gaan of de jaarverslagen voldoen aan de eisen die de Comptabiliteitswet 2001 (CW 2001) stelt: is de

financiële informatie en de informatie over bedrijfsvoering tot stand gekomen volgens de daarvoor geldende regels en goed weergegeven? Daarnaast onderzoeken we ook de bedrijfsvoering zelf. Hiervoor gaan we onder andere na of het financieel beheer en materieelbeheer voldoen aan de eisen die de CW 2001 stelt.

In ons rapport bij het jaarverslag melden we zowel de fouten en onzekerheden in de financiële informatie die de *kwantitatieve* tolerantiegrenzen overschrijden als de fouten en onzekerheden in de financiële informatie die de *kwantitatieve* tolerantiegrenzen overschrijden. Daarnaast melden we de onvolkomenheden die wij constateren in de bedrijfsvoering. Onder «fouten» verstaan we financiële informatie die niet *rechtmatig* tot stand gekomen is (het begrotingsgeld is niet volgens de regels uitgegeven) of die niet *deugdelijk is weergegeven* (er is geen goede verantwoording afgelegd in het jaarverslag). Van «onzekerheden» spreken we wanneer we door onvolkomenheden in het financieel beheer niet kunnen vaststellen of er al dan niet sprake is van fouten.

Op www.rekenkamer.nl kunt u meer lezen over hoe onze rapporten bij de jaarverslagen tot stand komen.

2 OORDELEN ALGEMENE REKENKAMER OVER HET JAARVERSLAG

De Algemene Rekenkamer heeft het Jaarverslag 2007 van de Staten-Generaal beoordeeld. Wij hebben onderzocht of de Staten-Generaal het begrotingsgeld volgens de regels hebben uitgegeven en ontvangen en of de Staten-Generaal daarover in het jaarverslag goed verantwoording hebben afgelegd. Verder hebben we onderzocht of de informatie in het jaarverslag over de *bedrijfsvoering* deugdelijk tot stand is gekomen en voldoet aan de daaraan te stellen kwaliteitsnormen.

In dit hoofdstuk lichten wij ons oordeel over het jaarverslag toe. Dit oordeel bestaat uit deeloordelen over:

- de financiële informatie (§ 2.1);
- de saldibalans (§ 2.2);
- de informatie over de bedrijfsvoering (§ 2.3).

2.1 Oordeel over de financiële informatie

De financiële informatie in het jaarverslag bestaat uit de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten in de verantwoordingsstaat en de toelichting daarbij.

De financiële informatie dient op grond van de CW 2001:

- rechtmatig tot stand te zijn gekomen;
- deugdelijk te zijn weergegeven;
- te voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften.

Oordeel

De financiële informatie in het Jaarverslag 2007 van de Staten-Generaal voldoet aan de eisen die de CW 2001 stelt. Dit betekent dat wij geen belangrijke fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave hebben geconstateerd die de kwantitatieve tolerantiegrenzen overschrijden.

In bijlage 1 van dit rapport is een overzicht opgenomen van alle fouten en onzekerheden.

Het bedrag aan verplichtingen en uitgaven bevat in totaal € 0,8 miljoen, respectievelijk € 0,8 miljoen aan overschrijdingen op de begrotingsartikelen 2 en 10. Gaan de Staten-Generaal niet akkoord met de hiermee samenhangende slotwetmutaties dan moeten wij ons oordeel over de financiële informatie mogelijk herzien.

2.2 Oordeel over de saldibalans en toelichting

De saldibalans is een overzicht van de posten die aan het eind van het jaar nog openstaan en die naar het volgende jaar moeten worden meegenomen. Bij de saldibalans hoort een toelichting waarin nadere informatie wordt verstrekt over de afzonderlijke posten op deze balans.

De informatie in de saldibalans dient op grond van de CW 2001:

- rechtmatig tot stand te zijn gekomen;
- deugdelijk te zijn weergegeven;
- te voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften.

Oordeel

De informatie in de saldibalans in het Jaarverslag 2007 van de Staten-Generaal voldoet aan de eisen die de CW 2001 stelt. Dit betekent dat wij geen belangrijke fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave hebben geconstateerd die de kwantitatieve tolerantiegrenzen overschrijden.

In 2007 is bij de Staten-Generaal voor een bedrag van in totaal € 37,1 miljoen aan openstaande voorschotten afgerekend. Wij hebben vastgesteld dat deze afrekeningen voldoen aan de daaraan te stellen eisen.

In bijlage 1 van dit rapport staat een overzicht van alle fouten en onzekerheden.

2.3 Oordeel over de informatie over de bedrijfsvoering

In de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag verantwoorden de Staten-Generaal zich over de rechtmatigheid van hun begrotingsuitvoering (of het begrotingsgeld volgens de regels is uitgegeven), over het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer en over de overige aspecten van de bedrijfsvoering.

De informatie over de bedrijfsvoering dient op grond van de CW 2001:

- op deugdelijke wijze tot stand te zijn gekomen;
- te voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften.

Deze twee aspecten betrekken wij in ons oordeel over de informatie over de bedrijfsvoering. Wij zeggen daarmee niets over de kwaliteit van de informatie zelf.

Oordeel

De informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2007 van de Staten-Generaal is op deugdelijke wijze tot stand gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

De resultaten van ons onderzoek naar de bedrijfsvoering zelf staan in hoofdstuk 3.

3 BEDRIJFSVOERING

Onder de bedrijfsvoering vallen alle bedrijfsprocessen die ervoor zorgen dat de Staten-Generaal functioneren: het financieel beheer en het materieelbeheer en de processen op het gebied van personeel, informatievoorziening, administratie, communicatie en huisvesting. Wij geven in dit hoofdstuk een oordeel over het financieel beheer en het materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties (§ 3.1). Verder schetsen we een beeld van de ontwikkeling in de bedrijfsvoering (§ 3.2).

3.1 Oordeel over het financieel beheer en materieelbeheer

Het financieel beheer, het materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties moeten op grond van de CW 2001 voldoen aan de eisen van rechtmatigheid, ordelijkheid en controleerbaarheid.

Oordeel

De onderzochte onderdelen van het financieel beheer, het materieelbeheer en de daartoe bijgehouden administraties van de Staten-Generaal voldeden in 2007 aan de in de CW 2001 gestelde eisen.

3.2 Ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

Achtereenvolgens gaan wij in op de administratieve organisatie (§ 3.2.1), het inkoopbeheer (§ 3.2.2) en informatie over ICT-projecten in het jaarverslag (§ 3.2.3).

3.2.1 Administratieve organisatie en maatregelen van interne controle

De Eerste Kamer heeft de beschrijving van de administratieve organisatie op onderdelen nog niet aangepast aan de situatie van 2007. Wij bevelen aan om de actuele situatie vast te leggen.

De Algemene Rekenkamer heeft in 2006 vastgesteld dat de Tweede Kamer de administratieve organisatie en de maatregelen van interne controle nog niet had beschreven. In 2007 heeft de Tweede Kamer de meeste processen beschreven en geïmplementeerd. Bij de toetsing van de werking van deze procesbeschrijvingen hebben wij geen tekortkomingen geconstateerd. Wel hebben wij geconstateerd dat de beschrijving van de administratieve organisatie nog niet volledig en actueel is. Dit betreft bijvoorbeeld de controle op neveninkomsten. De betreffende beschrijvingen moeten worden geactualiseerd.

De Tweede Kamer heeft in 2007 het project «Van aanvraag tot betalen» gestart. Dit project wordt naar verwachting ook in 2008 afgerond.

Het materieelbeheer van de Tweede Kamer voldeed in 2007 nog niet aan de eisen zoals gesteld in de Regeling materieelbeheer rijksoverheid 2006. In de loop van 2008 zal de Tweede Kamer de administratie van het materieel inrichten. Daarna zal de Tweede Kamer de administratieve organisatie en de maatregelen van interne controle beschrijven.

3.2.2 Inkoopbeheer, inclusief Europese aanbestedingen

Wij hebben vastgesteld dat het inkoopbeheer van de Eerste Kamer nog tekortkomingen bevat. Zo heeft de Eerste Kamer betalingen verricht

zonder dat zij de desbetreffende overeenkomsten had ondertekend, of over de nodige documenten beschikte. Ook heeft zij betalingen verricht waarvoor de contracten ontbreken.

De Tweede Kamer heeft in 2007 maatregelen getroffen waardoor het inkoopbeheer is verbeterd. Zo is de afdeling Inkoop in 2007 aan de stafdienst Financieel-Economische Zaken toegevoegd. De reorganisatie van het inkoopbeheer wordt in 2008 afgerond. De departementale auditdienst van het Ministerie van BZK, die de accountantscontrole uitvoert, constateerde dat het inkoopbeheer en het daarmee samenhangende contractbeheer weliswaar verbeterd zijn, maar nog niet in alle gevallen voldoen aan de daaraan te stellen eisen.

Europese aanbestedingen

Hoewel wij in 2007 verbeteringen hebben geconstateerd, moeten zowel de Eerste als de Tweede Kamer de Europese aanbestedingsregels zorgvuldiger naleven.

Wij hebben vastgesteld dat de Eerste Kamer in 2007 een aantal contracten heeft verlengd waardoor zij het drempelbedrag voor de Europese aanbesteding heeft overschreden. De Tweede Kamer leefde, evenals in 2006, de voorschriften voor de Europese aanbestedingen onvoldoende na. De onrechtmatigheden ontstonden ook hier voor een belangrijk deel door verlenging van oude contracten. De Tweede Kamer heeft in 2007 maatregelen getroffen teneinde tot een betere naleving van de Europese aanbestedingsregelgeving te komen.

Het niet naleven van de regels voor Europese aanbestedingen leidde in 2007 tot een bedrag van ruim € 1,8 miljoen aan fouten en onzekerheden voor de Staten-Generaal als geheel. Het betreft 22 contracten van uiteenlopende aard: drie contracten voor automatisering, drie contracten voor inhuur personeel, één contract voor aanschaf materieel en vijftien contracten voor overige diensten.

3.2.3 Informatie over ICT-projecten in het jaarverslag

De Tweede Kamer heeft de Algemene Rekenkamer in 2007 verzocht onderzoek te doen naar de problemen met ICT-projecten bij de overheid. Deze projecten vragen vaak meer geld en tijd dan gepland en de Tweede Kamer wilde weten wat daarvan de oorzaak is.

Op 29 november 2007 is het eerste deel van het onderzoek gepubliceerd: *Lessen uit ICT-projecten bij de overheid; deel A* (Algemene Rekenkamer, 2007). Het tweede deel van het onderzoek wordt verwacht in juni 2008.

Wij zijn nagegaan of de jaarverslagen van de Eerste en Tweede Kamer informatie verschaffen over ICT-projecten bij de overheid. De Eerste Kamer meldt geen ICT-projecten in het Jaarverslag 2007. De Tweede Kamer van de Staten-Generaal meldt in het Jaarverslag 2007 de ICT-projecten van de Staten-Generaal:

- **Parlementair Informatiesysteem (Parlis)**
Medio 2007 heeft de Tweede Kamer de eerste release van Parlis geaccepteerd. Momenteel zoekt de Tweede Kamer naar een omgeving waar zij de applicatie kan onderbrengen. Op basis van de bevindingen werkt de Tweede Kamer aan de tweede fase.
- **Verslaglegging Ondersteunend Systeem (VLOS)**
De Tweede Kamer heeft dit systeem ultimo 2007 geaccepteerd. De Tweede Kamer verhelpt aanvullende wensen tijdens de verdere

ontwikkeling van de applicatie die staat gepland in 2008. Dit is onder meer afhankelijk van de introductie van de applicatie Parlis (waarmee VLOS op onderdelen nauwe samenhang heeft) en de manier waarop de Tweede Kamer het beheer van deze applicaties structureert binnen de organisatie.

- Duiding Beeld en Geluid (DBG)
De Tweede Kamer heeft dit project tijdens de Europese aanbestedingsprocedure stopgezet in afwachting van de verdere ontwikkelingen in het project VLOS. De reden hiervoor was dat zich in dit project nieuwe ontwikkelingen en veranderingen voordeden die van grote invloed zijn op de DBG-systemen die ontwikkeld worden.
- Center Court
Dit systeem functioneert als een informatiemakelaar dat andere systemen met elkaar in verbinding brengt;
- Staten-Generaal digitaal.
Deze website heeft tot doel de Handelingen van de Staten-Generaal uit de periode van 1814–1995 voor iedereen toegankelijk en doorzoekbaar te maken. Op 8 juli 2007 hebben de Staten-Generaal de website gelanceerd. Op die datum zijn de Handelingen van de periode 1990–1995 beschikbaar gesteld.
- De 1-loketfunctie
De Tweede Kamer heeft het 1-loket voor publieksinformatie in 2007 gerealiseerd. In 2008 wordt dit loket nog verder geïntegreerd met de informatievoorziening binnen de Tweede Kamer.

4 REACTIE MINISTER

De minister van BZK heeft op 22 april 2008 op ons onderzoek gereageerd. Hierna volgt een samenvatting van haar reactie. De integrale reactie van de minister van BZK is te vinden op www.rekenkamer.nl.

De minister laat weten dat het positieve oordeel over de financiële informatie, de saldibalans met toelichting en de bedrijfsvoeringsparagraaf in het Jaarverslag 2007 van de Staten-Generaal (IIA) geen aanleiding geven tot nadere reactie.

Wat betreft het (financieel) beheer wijst de minister op de eigen verantwoordelijkheid van de Staten-Generaal. Gelet op deze eigen verantwoordelijkheid zal de minister het Rapport bij het Jaarverslag 2007 en met name de aanbevelingen en aandachtspunten onder de aandacht brengen van de Staten-Generaal.

BIJLAGE 1

OVERZICHT FOUTEN EN ONZEKERHEDEN IN DE FINANCIËLE INFORMATIE IN HET JAARVERSLAG 2007 VAN DE STATEN-GENERAAL

A. Verplichtingen (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid	Fout	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
Beleidsartikelen										
1	Wetgeving en controle Eerste Kamer	9 736	509	-	-	112	-	621	nee	-
2	Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer alsmede leden van het Europees Parlement	35 013	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Wetgeving en controle Tweede Kamer	84 760	1 301	-	-	-	-	1 301	nee	-
4	Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer	1 769	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal*	131 278	1 810	-	-	112	-	-	-	-

* Individuele bedragen zijn afgerond. Het afrondingsverschil kan doorwerken in de optelling.

Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden

Art. nr.	Post	Fout
	Totaal individuele fouten	0
	Totaal verplichtingen	131 278
	Procentuele fout	1,38%
	Procentuele onzekerheid	0,09%
		Tolerantiegrens niet overschreden
		Tolerantiegrens niet overschreden

B/C. Uitgaven + ontvangsten (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid	Fout	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
Beleidsartikelen									
1	Wetgeving en controle Eerste Kamer	9 381	314	-	-	-	314	nee	-
2	Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer alsmede leden van het Europees Parlement	35 489	-	-	-	-	-	-	-
3	Wetgeving en controle Tweede Kamer	89 100	190	-	-	-	190	nee	-
4	Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer	1 800	-	-	-	-	-	-	-
10	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal*	135 770	504	-	-	-	-	-	-
(1)	Totaal Uitgaven en Ontvangsten	135 770	Omvangsbasis uitgaven + ontvangsten						
	Procentuele fout	0,37%	Tolerantiegrens niet overschreden						
	Procentuele onzekerheid	0,00%							
(2)	Totaal	135 770	Omvangsbasis uitgaven + ontvangsten						
	Procentuele fout	0,37%	Tolerantiegrens niet overschreden						
	Procentuele onzekerheid	0,00%							

* Individuele bedragen zijn afgerond. Het afrondingsverschil kan doorwerken in de optelling.

B. Uitgaven (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
			Deugdelijke weergave	Deugdelijke weergave			
			Rechtmatigheid	Rechtmatigheid			
Beleidsartikelen							
1	Wetgeving en controle Eerste Kamer	9 285	314	-	314	nee	-
2	Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer alsmede leden van het Europees Parlement	35 020	-	-	-		-
3	Wetgeving en controle Tweede Kamer	85 523	190	-	190	nee	-
4	Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer	1 769	-	-	-		-
10	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-		-
Totaal*		131 597	504	-	-		-

* Individuele bedragen zijn afgerond. Het afrondingsverschil kan doorwerken in de optelling.

Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden

Art. nr.	Post	Fout
	Totaal individuele fouten	0
	Totaal uitgaven	131 597
	Procentuele fout	0,38%
	Procentuele onzekerheid	0,00%
		Tolerantiegrens niet overschreden

C. Ontvangsten (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid	Fout	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
1	Wetgeving en controle Eerste Kamer	96	-	-	-	-	-	-		Beleidsartikelen
2	Uitgaven ten behoeve van leden en oud-leden Tweede Kamer alsmede leden van het Europees Parlement	469	-	-	-	-	-	-		
3	Wetgeving en controle Tweede Kamer	3 577	-	-	-	-	-	-		
4	Wetgeving en controle Eerste en Tweede Kamer	31	-	-	-	-	-	-		
10	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-		
	Totaal*	4 173	-	-	-	-	-	-		

* Individuele bedragen zijn afgerond. Het afrondingsverschil kan doorwerken in de optelling.

Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden

Art. nr.	Post	Fout
	Totaal individuele fouten	0
	Totaal ontvangsten	4 173
	Procentuele fout	0,00%
	Procentuele onzekerheid	0,00%

E. Saldbalans (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Onzekerheid	Totaal F+O	Onzekerheid over volledigheid
			Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave
3	Liquide middelen	37	-	-	-	-
5	Uitgaven buiten begrotingsverband	104	-	-	-	-
6	Ontvangsten buiten begrotingsverband	2 218	-	-	-	-
7	Openstaande rechten	-	-	-	-	-
8	Extra-comptabele vorderingen	617	-	-	-	-
9	Extra-comptabele schulden	-	-	-	-	-
10	Voorschotten	60 101	-	-	-	-
11	Garantieverplichtingen	6 829	-	-	-	-
12	Openstaande verplichtingen	7 315	-	-	-	-
13	Deelnemingen	-	-	-	-	-
	Totaal beoordeeld	77 222**	-	-	-	-

* De tolerantiegrens wordt afgeleid van totaal beoordeeld

Totaal saldbalans	77 222
Procentuele fout	0,00%
Procentuele onzekerheid	0,00%

** Individuele bedragen zijn afgerond. Het afrondingsverschil kan doorwerken in de optelling.

F. Afgerekende voorschotten (€ x 1000)

Omschrijving	Verantwoord bedrag	Rechtmatigheid	Fout	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
		Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Deugdelijke weergave			
Afgerekende voorschotten	37 145	-	-	-	-		-
Totaal afgerekende voorschotten	37 145	-	-	-	-		-
Totaal afgerekende voorschotten	37 145						
Procentuele fout	0,00%						
Procentuele onzekerheid	0,00%						

Gebruikte afkortingen

BZK	(Ministerie van) Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CW 2001	Comptabiliteitswet 2001
DBG	Duiding Beeld en Geluid
FTE	Fulltime Equivalent
VLOS	Verslaglegging Ondersteunend Systeem

Op www.rekenkamer.nl staat een verklarende woordenlijst met begrippen die veel voorkomen in onze rapporten bij de jaarverslagen.

Hieronder vindt u in alfabetische volgorde een aantal veel voorkomende woorden en begrippen uit het rechtmatigheidsonderzoek van de Algemene Rekenkamer. Van iedere term wordt de betekenis omschreven. Waar relevant wordt ook het gebruik van de term in het onderzoek uitgelegd.

Cursief weergegeven woorden worden elders in de lijst nader toegelicht.

Accountantsrapport/auditrapport

Schriftelijk verslag van een accountant/auditor over de uitkomsten van zijn onderzoek. Bij de rijksoverheid zijn dit de bevindingen naar aanleiding van het onderzoek naar: (a) de totstandkoming van de *bedrijfsvoeringsinformatie* en de *beleidsinformatie* van een departement, (b) het *financieel beheer* en het *materieelbeheer* van een departement en (c) de *financiële informatie* in het jaarverslag van een departement (dan wel in het jaarverslag van het Rijk).

Accountantsverklaring

Schriftelijke mededeling van een accountant (van een departementale auditdienst) waarin een oordeel wordt gegeven over het getrouwe beeld van de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening met de daarbij behorende financiële toelichtingen en (bij het Rijk) over de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering. De accountantsverklaring geeft ook aan of het jaarverslag is opgesteld overeenkomstig de daarvoor geldende verslaggevingsvoorschriften en of de in het jaarverslag opgenomen niet-financiële informatie niet-strijdig is met de financiële informatie. Wanneer een accountant in het jaarverslag fouten en onzekerheden constateert die het getrouwe beeld van de financiële informatie in het jaarverslag of het getrouwe beeld van de rechtmatigheidsinformatie in de bedrijfsvoeringsparagraaf aantasten, geeft hij geen goedkeurende accountantsverklaring.

Apparaatsuitgaven

Uitgaven voor personeel en materieel die nodig zijn om het departement te doen functioneren, zoals salarisuitgaven, (onderhouds)uitgaven voor de huisvesting, overheaduitgaven. Andere uitgaven die een ministerie doet zijn *programma-uitgaven*.

Artikelsgewijze oordeelsvorming

Wijze waarop het oordeel van de Algemene Rekenkamer over begrotingsartikelen tot stand komt. Ten behoeve van het *budgetrecht* van de Tweede Kamer voor de afzonderlijke *begrotingsartikelen*, hanteert de Algemene Rekenkamer kwantitatieve *tolerantiegrenzen* op het niveau van begrotingsartikelen. Dat wil zeggen: per begrotingsartikel wordt gekeken hoeveel fouten en/of onzekerheden er zijn, hoeveel geld daarmee in totaal gemoeid is en of dit totaal het bedrag te boven gaat dat de Algemene Rekenkamer voor het begrotingsartikel in kwestie nog toelaatbaar acht.

Autoriseren

Eén van de taken van de Staten-Generaal is het goedkeuren van de begroting van ieder departement. Dit betekent dat zij bepalen hoeveel een minister maximaal kan besteden en aan welke doelen. Zie ook *budgetrecht*.

Balanspost

Post in de balans van een *baten-lastendienst* met de activa (bezittingen) en passiva (eigen vermogen en schulden) van de dienst.

Baten

De (op een staat van baten en *lasten* op te nemen) bedragen die worden beschouwd als voordelen die verband houden met de activiteiten in de betreffende periode.

Baten-lastendienst

Een dienstonderdeel van een ministerie met een grotere zelfstandigheid dan andere departementale diensten. Deze grotere zelfstandigheid laat onverlet dat er sprake is van ministeriële verantwoordelijkheid en dat het budgetrecht van de Tweede Kamer van toepassing is.

Een baten-lastendienst heeft een afzonderlijke plaats in de begroting en de financiële verantwoording van het moederministerie. Ook voert een baten-lastendienst een eigen administratie, los van de begrotingsadministratie van het moederministerie. De term «baten-lastendienst» verwijst naar de boekhoudmethode die deze diensten hanteren, het *baten-lastenstelsel*.

Baten-lastenstelsel

Bij een stelsel van *baten* en *lasten* worden de opbrengsten en uitgaven voor een geleverde of ontvangen dienst verantwoord in het jaar waarin die dienst geleverd of ontvangen is. Deze methode verschilt van het *kasstelsel*, waarbij het moment van uitgeven of ontvangen bepalend is voor het moment waarop een post wordt opgenomen in de verantwoording.

Bedrijfsvoering

Onder de bedrijfsvoering vallen alle processen die ervoor zorgen dat een ministerie kan functioneren: het financieel beheer en het materieelbeheer en de processen op het gebied van personeel, informatievoorziening, administratie, communicatie en huisvesting.

Bedrijfsvoeringsparagraaf/bedrijfsvoeringsinformatie

In de bedrijfsvoeringsparagraaf van het jaarverslag van een ministerie verantwoordt de minister zich over (a) de rechtmatigheid van de begrotingsuitvoering (of het begrotingsgeld volgens de regels is uitgegeven), (b) de totstandkoming van de beleidsinformatie, (c) het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer en (d) de overige aspecten van de bedrijfsvoering.

De bedrijfsvoeringsparagraaf heeft het karakter van een uitzonderingsrapportage: de minister meldt alleen fouten en onzekerheden in de begrotingsuitvoering die de tolerantiegrenzen overschrijden.

Begrotingshoofdstuk

De Rijksbegroting bestaat uit de begrotingen van het Huis der Koningin, de Hoge Colleges van Staat, de Kabinetten, alle ministeries en alle begrotingsfondsen. In totaal omvat de rijksbegroting 26 afzonderlijke hoofdstukken: de zogenoemde begrotingshoofdstukken. Elk hoofdstuk heeft een eigen begroting, een eigen jaarverslag en een eigen rapport bij het jaarverslag.

Begrotingsartikel/Beleidsartikel

Ieder begrotingshoofdstuk kent twee soorten begrotingsartikelen: beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen. In de beleidsartikelen geeft de minister een toelichting op de door hem te realiseren beleidsresultaten. Een beleidsartikel bestaat uit een overkoepelende (algemene) doelstelling, en indien van toepassing één of meer *operationele doelstellingen*, met bijbehorende *prestatiegegevens*. Aan niet-beleidsartikelen worden *verplichtingen*, uitgaven en ontvangsten toegerekend die geen verband houden met het realiseren van beleidsdoelstellingen.

Beleidsinformatie

Beleidsinformatie in het jaarverslag is de informatie die de minister geeft over de gerealiseerde effecten als gevolg van het gevoerde beleid, de daartoe geleverde prestaties en de daarmee gemoeide kosten. De beleidsinformatie in het jaarverslag wordt ook wel *niet-financiële informatie* genoemd.

Bestuurskosten

Tot «bestuurskosten» worden gerekend: (a) de uitgaven voor de voorzieningen die aan ministers en Staatssecretarissen ter beschikking worden gesteld en die noodzakelijk zijn voor de vervulling van hun ambt, en (b) de vaste vergoedingen voor de kosten van voorzieningen die voor eigen rekening van de ministers en Staatssecretarissen komen en die door hen mede worden aangewend ten behoeve van de vervulling van hun ambt.¹

Bezwaar

De Algemene Rekenkamer kan bezwaar maken wanneer een minister in strijd met de regels geld heeft uitgegeven of (niet) heeft ontvangen. Zij kan ook bezwaar maken wanneer een minister onvolkomenheden in het financieel beheer en materieelbeheer van zijn departement heeft laten voortbestaan. De Algemene Rekenkamer doet dit niet snel. Zij brengt de minister eerst op de hoogte van het voornemen om bezwaar te maken en overlegt met hem. Pas als dat niet tot verbeteringen leidt, komt de bezwaarprocedure in beeld. De bezwaarprocedure is bedoeld als signaal dat maatregelen dringend nodig zijn. De bezwaarprocedure is wettelijk geregeld in de artikelen 88 en 89 van de *Comptabiliteitswet 2001*.

Bezwaaronderzoek

Voordat de Algemene Rekenkamer besluit om *bezwaar* te maken, doet zij nader onderzoek naar het betreffende probleem. Dergelijk onderzoek heet een bezwaaronderzoek. De bevindingen uit dit onderzoek dienen als mogelijke onderbouwing van het bezwaar. Op grond van de resultaten van dit onderzoek neemt de Algemene Rekenkamer een besluit over het al dan niet maken van bezwaar.

Budgetrecht

Recht van de Staten-Generaal om van tevoren toestemming te verlenen aan een minister voor het aangaan van *verplichtingen*, het doen van uitgaven en het innen van ontvangsten (belastingen). Zie ook *autoriseren*. De Tweede Kamer heeft budgetrecht op artikelniveau. Een *begrotingsartikel* is de kleinste eenheid van een begrotingswet waarin de bedragen voor de aan te gane verplichtingen, te verrichten uitgaven en te innen ontvangsten zijn opgenomen. De Tweede Kamer kan het door het recht van amendement een begrotingsartikel wijzigen.

De Eerste Kamer heeft budgetrecht op hoofdstukniveau. Nadat de Tweede Kamer op de begrotingswetten (en daarmee de begrotingen) op artikel-

---

¹ Voorzieningenbesluit ministers en Staatssecretarissen, 7 juni 2002.

niveau heeft goedgekeurd, kan de Eerste Kamer alleen de begrotingswet als geheel (het *begrotinghoofdstuk*) goedkeuren of verwerpen.

Comply or explain

«Pas toe of leg uit». In het departementale jaarverslag moet de minister per operationele doelstelling informatie opnemen over de realisatie van de doelen van zijn beleid, de daartoe geleverde prestaties en de daarvoor uitgegeven middelen (comply). Sinds 2005 mag de minister afzien van het opnemen van concrete beleidsinformatie in zijn jaarverslag (motie-Douma c.s., 2005). Hij moet dan wel uitleggen waarom hij het niet zinvol of relevant acht om die informatie op te nemen (explain).

Comptabiliteitswet 2001

De Comptabiliteitswet 2001 (CW 2001) regelt de financiële gang van zaken binnen ministeries en tussen de ministers en het parlement. De CW 2001 schrijft ook de taken van de Algemene Rekenkamer voor. Deze wet draagt de Algemene Rekenkamer onder meer op om jaarlijks te onderzoeken of de jaarverslagen van de ministeries voldoen aan een aantal nader omschreven eisen.

Controleerbaar

Het financieel beheer van een ministerie is controleerbaar als de beheershandelingen duidelijk zijn vastgelegd, opdat de organisatie goed kan functioneren en opdat audits efficiënt kunnen worden uitgevoerd.

Controletoren

Het stelsel van control (sturing en beheersing van beleids- en beheersprocessen), controle (verificatie) en (budgettair) toezicht binnen het Rijk.

Decharge

Goedkeuring door de Staten-Generaal van de begrotingsuitvoering van de minister. Na Verantwoordingsdag keuren de Staten-Generaal de *slotwetten* goed. Daarmee verlenen ze decharge aan de ministers: deze laatsten worden ontheven van hun verantwoordelijkheid voor het gevoerde beleid en de daaraan verbonden financiële consequenties, waarover ze zich in de jaarverslagen hebben verantwoord.

Departementale auditdienst (DAD)

De DAD is een onderdeel van het ministerie dat onder meer belast is met de controle van het departementale jaarverslag, het onderzoek naar het *financieel beheer*, het *materieelbeheer* en de ten behoeve daarvan bijgehouden administraties en het onderzoek naar de totstandkoming van de *niet-financiële informatie*. De DAD voert daarmee een wettelijke taak uit. De Algemene Rekenkamer beschouwt de DAD als een interne accountant, die relatief onafhankelijk functioneert. Een waarborg voor deze relatieve onafhankelijkheid vormt het feit dat de taak en de plaats van de DAD wettelijk geregeld zijn. Deze plaats, direct onder de secretaris-generaal van het betreffende ministerie, waarborgt de onafhankelijkheid ten opzichte van de te controleren afdelingen en diensten van het ministerie. Verder kan de DAD rechtstreeks aan de minister rapporteren.

Deugdelijke/ondeugdelijke weergave

De in het jaarverslag opgenomen financiële informatie dient *deugdelijk* te zijn weergegeven. Dit houdt in dat de informatie betrouwbaar, aanvaardbaar en toereikend moet zijn, zodat de Tweede Kamer zich als gebruiker van die informatie een oordeel kan vormen over de uitkomsten.

Europese aanbestedingsregels

Regels voor het openstellen van overheidsopdrachten voor leveranciers uit alle Europese lidstaten. De regels zijn gericht op een transparant aanbestedingsproces op basis van objectieve selectie- en gunningscriteria.

Financieel beheer

Het financieel beheer van een ministerie omvat het geheel van beslissingen, handelingen en regels die zijn bedoeld voor de sturing en beheersing van, alsmede de verantwoording over, de financiële transacties en de saldi waarvoor de minister (mede)verantwoordelijkheid draagt. Deze begripsomschrijving is gebaseerd op de *Comptabiliteitswet 2001*.

Financiële informatie

Financiële informatie betreft de *verplichtingen*, uitgaven en ontvangsten van een ministerie in de verantwoordingsstaat en de toelichting daarbij (en voor zover van toepassing: de *baten*, *lasten*, *kapitaaluitgaven*, *kapitaalontvangsten* en *balansposten* in de samenvattende verantwoordingsstaat van de onder een ministerie vallende *baten-lastendiensten* en de toelichting daarbij).

Financieel jaarverslag en saldibalans van het Rijk

Het Financieel jaarverslag van het Rijk en de saldibalans van het Rijk vormen tezamen de jaarlijkse financiële verantwoording van het Rijk. Het Financieel jaarverslag van het Rijk bevat de rekening van uitgaven en ontvangsten van het Rijk, die aansluit op de in de departementale en niet-departementale jaarverslagen opgenomen verantwoordingsstaten. De saldibalans van het Rijk sluit aan op de departementale saldibalansen. Beide documenten worden opgesteld door de minister van Financiën.

Fouten

Fouten zijn afwijkingen van de criteria *rechtmatigheid* en *deugdelijke weergave*. We spreken van een *fout* als bepaalde verplichtingen, uitgaven of ontvangsten onrechtmatig zijn (de minister heeft het geld niet uitgegeven of ontvangen volgens de daarvoor geldende wetten en regels) of ondeugdelijk zijn weergegeven (de minister heeft de financiële informatie niet juist of volledig verantwoord).

Getrouwbeeldverklaring

Een verklaring waarin de accountant aangeeft of hij tot het oordeel is gekomen dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de werkelijkheid, in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen voor de verslaggeving.

Indemniteitswet

Wetsvoorstel bedoeld om een bezwaar van de Algemene Rekenkamer op te heffen. In een indemniteitswet vraagt de minister de Tweede Kamer om de verplichtingen, uitgaven of ontvangsten, ondanks het bezwaar van de Algemene Rekenkamer toch goed te keuren.

Jaarverslag

Bij de rijksoverheid bestaat het jaarverslag uit verantwoordingsinformatie over:

- (a) *beleidsinformatie*: het door het departement gevoerde beleid;
- (b) *financiële informatie*: de *verplichtingen*, uitgaven en ontvangsten van het departement en voor zover van toepassing de *baten*, *lasten*,

kapitaaluitgaven, kapitaalontvangsten en balansposten van de onder een ministerie vallende baten-lastendiensten;
(c) *bedrijfsvoeringsinformatie: het gevoerde financieel beheer en materieelbeheer (bedrijfsvoeringsinformatie).*

Kapitaaluitgaven/kapitaalontvangsten

Uitgaven respectievelijk ontvangsten in verband met investeringen en desinvesteringen in kapitaalgoederen, alsmede de financiering daarvan.

Kasstelsel

In een kasstelsel is het moment van uitgeven of ontvangen van het geld bepalend voor het moment waarop een post wordt opgenomen in de verantwoording.

Lasten

De (op een staat van *baten* en lasten op te nemen) bedragen die worden beschouwd als nadelen die verband houden met de activiteiten in de betreffende periode.

M&O-beleid

M&O staat voor misbruik en oneigenlijk gebruik. M&O-beleid is het geheel van maatregelen dat een minister neemt om misbruik en oneigenlijk gebruik van weten regelgeving zoveel mogelijk te voorkomen en de gevolgen ervan te beperken.

Materieelbeheer

Het materieelbeheer van een ministerie behelst de zorg voor alle niet-geldelijke zaken, vanaf het moment van ontvangst tot aan het moment van afstoting.

Niet-financiële informatie

Zie *beleidsinformatie*.

Onvolkomenheid/ernstige onvolkomenheid

De Algemene Rekenkamer spreekt van een «onvolkomenheid» wanneer sprake is van een overschrijding van de kwalitatieve *tolerantiegrenzen* die zij hanteert bij de beoordeling van de bedrijfsvoering van een departement. Of een onvolkomenheid als «ernstig» wordt gekwalificeerd hangt af van de frequentie van voorkomen en de zwaarte van de onvolkomenheid.

Onzeker (onzekerheden)

De Algemene Rekenkamer kwalificeert *financiële informatie* als «onzeker» wanneer zij door *onvolkomenheden* in het *financieel beheer* niet kan vaststellen of bepaalde verplichtingen, uitgaven of ontvangsten *rechtmatig* zijn of *deugdelijk* zijn *weergegeven*.

Ordelijk

Het financieel beheer is ordelijk als het is opgezet volgens adequate, in de administratieve organisatie vastgelegde, procedureregels en functioneert in overeenstemming met die procedureregels.

Operationele doelstelling

Operationele doelstellingen zijn een nadere uitwerking van de algemene beleidsdoelstelling die bij een *beleidsartikel* hoort.

Overdrachtsuitgaven

Overdrachtsuitgaven zijn uitgaven aan personen of instellingen in de vorm van – onder andere – subsidies en (specifieke) uitkeringen, waarvoor geen tegenprestaties in de vorm van levering van goederen of diensten worden gevraagd.

Planning- & controlcyclus

Het geheel van afspraken en maatregelen, inclusief het tijdschema, dat moet leiden tot een beheerste bedrijfsvoering, waaronder opstelling en uitvoering van de begroting.

Potentieel bezwaargeval

Onvolkomenheden in het *financieel beheer* of *fouten en onzekerheden* in de *financiële informatie* in het *jaarverslag* die de kwalitatieve of kwantitatieve *tolerantiegrenzen* van de Algemene Rekenkamer overschrijden.

Prestatiegegevens

Prestatiegegevens zijn kwantitatieve of kwalitatieve indicatoren waarmee de minister inzicht biedt in de door hem gerealiseerde beleidsresultaten. Onder prestatiegegevens kunnen zowel effect(indicator)en als informatie over de prestaties van de overheid worden verstaan.

Programma-uitgaven

Programma-uitgaven zijn alle uitgaven die de minister doet in het kader van de uitvoering van zijn beleid, met uitzondering van de *apparatuur-uitgaven*.

Rechtmatigheid

Norm waaraan het *financieel beheer*, het *materieelbeheer* en de daartoe bijgehouden administraties, alsmede de *financiële informatie* in het jaarverslag moeten voldoen. Voor de financiële informatie houdt dit in dat zij tot stand is gekomen in overeenstemming met de begrotingswetten en met andere van toepassing zijnde wetten en wettelijke regelingen.

Review

Voor haar oordelen over het jaarverslag maakt de Algemene Rekenkamer zo veel mogelijk gebruik van de werkzaamheden van de *departementale auditdienst (DAD)*. Om te bepalen of ze de bevindingen van de DAD kan overnemen, beoordeelt zij de controlewerkzaamheden die door de DAD zijn uitgevoerd. Dit wordt «review» genoemd.

Risicoanalyses

De Algemene Rekenkamer onderzoekt niet alle processen en geldstromen tot in detail, maar maakt daarbij gebruik van risicoanalyses. Dat betekent dat zij haar onderzoeksinspanningen vooral richt op die onderdelen, processen of geldstromen waar essentiële knelpunten of risico's zijn geïdentificeerd.

Saldibalans

De saldibalans is een overzicht van de posten die aan het einde van het jaar nog openstaan en die naar het volgende jaar moeten worden meegenomen. Het gaat hierbij om posten als: vorderingen, voorschotten, schulden en openstaande verplichtingen.

Single information single audit (sisa)

«Single information» houdt in dat de reguliere jaarlijkse financiële verantwoording aan het lokale bestuur ook wordt gebruikt voor de verantwoording over specifieke uitkeringen. Hierdoor hoeven provincies en gemeenten zich niet over elke specifieke uitkering te verantwoorden met een afzonderlijke verantwoording. Zij kunnen volstaan met hun reguliere jaarverslagen, met daarin een bijlage met de meest noodzakelijke informatie per specifieke uitkering.

«Single audit» betekent dat de controle over de specifieke uitkeringen onderdeel uitmaakt van de controle van de jaarlijkse financiële verantwoording. Hierdoor hoeft de accountant geen afzonderlijke accountantsverklaring meer af te geven voor elke specifieke uitkering.

Specifieke uitkering

Uitkering van de rijksoverheid aan een andere overheid ten behoeve van het uitvoeren van bepaalde activiteiten of het realiseren van een specifiek doel.

Slotwet/slotwetmutaties

De slotwet is de laatste wet in de begrotingscyclus, waarmee de geraamde uitgaven, verplichtingen en ontvangsten formeel in overeenstemming worden gebracht met de uiteindelijke realisaties. De slotwet wordt gelijk met het jaarverslag aangeboden aan de Tweede Kamer.

Taakstelling

Onder «taakstelling» verstaan we in dit rapport de uitwerking van de bezuinigingsmaatregelen voor de rijksdienst uit het regeerakkoord van het vierde kabinet-Balkenende.

Tolerantiegrenzen

Tolerantiegrenzen worden zowel door de ministers als door de Algemene Rekenkamer gehanteerd om te bepalen welke fouten en onzekerheden worden gerapporteerd in respectievelijk de bedrijfsvoeringsparagraaf van de departementale jaarverslagen en in de rapporten bij de jaarverslagen van de Algemene Rekenkamer.

Op voorstel van de minister van Financiën en met instemming van de Algemene Rekenkamer en de Tweede Kamer wordt in 2007 en 2008 een experiment uitgevoerd met verruimde tolerantiegrenzen. In ons rapport *Rijk verantwoord 2007* en op www.rekenkamer.nl staat een overzicht van de (aangepaste) tolerantiegrenzen.

Verslaggevingseisen

De presentatie van de informatie in het jaarverslag moet voldoen aan de verslaggevingseisen zoals die zijn opgenomen in de Rijksbegrotingsvoorschriften.

Verantwoordingsdag

Ieder jaar worden op de derde woensdag van mei de departementale en niet-departementale *jaarverslagen* en het Financieel jaarverslag Rijk gepubliceerd. Met het jaarverslag leggen ministers verantwoording af over het door hen gevoerde (financiële) beleid en de bedrijfsvoering in het voorgaande jaar. Deze dag wordt dan ook wel «Verantwoordingsdag» genoemd.

De Algemene Rekenkamer publiceert op Verantwoordingsdag de resultaten van haar jaarlijkse rechtmatigheidsonderzoek in de rapporten bij de jaarverslagen en het rapport bij het Financieel jaarverslag van het Rijk: *Rijk verantwoord*.

Verantwoordingsstaat

In de verantwoordingsstaat in het jaarverslag worden per begrotingsartikel de gerealiseerde bedragen van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten opgenomen.

In de samenvattende verantwoordingsstaat van de baten-lastendiensten staan de baten, de lasten, het saldo van baten en lasten, de kapitaaluitgaven en de kapitaalontvangsten van de baten-lastendiensten die onder het ministerie vallen.

Verplichting

Een verplichting is een juridische verbintenis die (a) ontstaat op grond van een verdrag, een wet, een koninklijk besluit, een ministeriële regeling, een beschikking, een verbintenis of een op een controleerbare wijze vastgelegde afspraak tussen dienstonderdelen en die (b) tot uitgaven leidt of kan leiden.

Voorschot

Onder een voorschot wordt verstaan (a) een vooruitbetaling door het Rijk in verband met door een derde aan het Rijk te leveren producten, te verlenen diensten of te verrichten werken; of (b) een vooruitbetaling van het Rijk op een aan een derde verstrekte aanspraak op een subsidie, bijdrage of lening of op een aanspraak uit hoofde van een verstrekte garantie.